

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 66/2020-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. februára 2020, v senáte zloženom z predsedu senátu Mojмира Mamojku (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], toho času Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Andreou Forgáčovou, Dolná Strieborná 2, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9 C 6/2018-11 zo 14. februára 2018 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 13 Co 105/2018-34 z 27. apríla 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. júla 2018 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED],

toho času Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDACTED], [REDACTED] bystrica (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 6/2018-11 zo 14. februára 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 13 Co 105/2018-34 z 27. apríla 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd napadnutým uznesením okresného súdu zamietol sťažovateľov návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a zároveň mu nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. O odvolaní proti napadnutému uzneseniu okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým napadnuté uznesenie okresného súdu, pokiaľ ide o jeho výrok I, ktorým okresný súd návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol, potvrdil. K tomu sťažovateľ dodal: *„Krajský súd... potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, pričom uviedol, že z obsahu podaného odvolania nevyplýva, že sťažovateľ sa odvolal aj do výroku, ktorým mu súd prvej inštancie nepriznal nárok na oslobodenie od súdnych poplatkov.“*

3. Sťažovateľ ďalej uviedol, že v odvolaní, ako aj v samotnej žiadosti a návrhu uviedol, že žiada o oslobodenie od súdnych poplatkov aj v odvolacom konaní. Zároveň uviedol, že poukazoval na predchádzajúce rozhodnutia, v zmysle ktorých bol sťažovateľ od súdnych poplatkov oslobodený, a to na základe totožných dôvodov. K tomu dodal: *„... pričom poukázal aj na rozhodnutie Centra právnej pomoci, v zmysle ktorého bolo konštatované, že je osobou v materiálnej núdzi. V tomto konaní však nepožiadaval Centrum právnej pomoci o pridelenie advokáta, resp. právneho zástupcu, nakoľko si návrh na nariadenie neodkladného opatrenia písal sám vrátane žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov.“*

4. Zároveň sťažovateľ uviedol, že v podanom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia uviedol, aby okresný súd vykonal v príslušných registroch lustráciu a vyhľadal si sťažovateľom uvedené rozhodnutia, z ktorých podľa neho vyplýva, že je osobou v materiálnej núdzi. Dodal: *„Okresný súd... oslobodenie od súdnych poplatkov sťažovateľovi nepriznal, a o tomto výroku nerozhodol ani Krajský súd v Banskej Bystrici..., čím mu absolútne znemožnili oba konajúce súdy prístup k súdu a právo uplatňovať si jeho práva v rámci súdneho konania.“* Sťažovateľ uviedol, že poukázal aj na iné rozhodnutia, a preto dospel k záveru, že je vylúčené, aby bola v jeho prípade rovnaká situácia a sociálne postavenie posudzované rozdielne, a to len z dôvodu, že sa sťažovateľ v uvedenom konaní nežiadal zastúpiť Centrom právnej pomoci, resp. ním prideleným právnym zástupcom, ale žalobu podal sám vo vlastnom mene. K tomu dodal: *„Rozdiel teda vníma v tom... ak dá žiadosť na Centrum právnej pomoci, je mu pridelený právny zástupca, automaticky splňa podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov... avšak ak sťažovateľ podal návrh na nariadenie neodkladného opatrenia sám ako fyzická osoba bez právneho zástupcu... nespĺňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov.“*

5. V závere sťažovateľ dodal, že je presvedčený o tom, že nesprávnym úradným postupom a napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom a ako účastníkovi konania mu bola znemožnená realizácia jeho práv. Zároveň namietol, že mu neboli zabezpečené rovnaké možnosti na uplatňovanie jeho práv, pretože aj napriek opakovanému oslobodeniu od súdnych poplatkov v iných konaniach mu v tomto prípade oslobodenie od súdnych poplatkov priznané nebolo.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, zákazu diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd č. 209/1992 Zb., a základné práva a slobody podľa čl. 12 ods. 2, právo na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky zák. č. 460/1992 Zb., postupom a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica,

spis. zn. 9C/6/2018-11 zo dňa 14. februára 2018, v spojitosti s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, spis. zn. 13Co/105/2018-34 zo dňa 27. apríla 2018, porušené bolo.

2. Uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica, spis. zn. 9C/6/2018-11 zo dňa 14. februára 2018, v spojitosti s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, spis. zn. 13Co/105/2018-34 zo dňa 27. apríla 2018, sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.

3. Okresnému súdu Banská Bystrica sa prikazuje, aby obnovil stav pred porušením práv sťažovateľa. Sťažovateľovi sa priznáva právo na náhradu trov konania, ktoré je porušovateľ povinný zaplatiť do jedného mesiaca odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

7. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh práce ústavného súdu“) na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu je v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. Ústavná sťažnosť vedená pod sp. zn. Rvp 1377/2018 bola pridelená sudcovi spravodajcovi Mojmirovi Mamojkovi, ktorý je v súlade s čl. II bodom 3 rozvrhu práce ústavného súdu členom tretieho senátu, ktorý pracuje v zložení Mojmir Mamojka (predseda senátu), Peter Straka a Martin Vernarský.

II.

Právomoc ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

17. Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom musí byť zabezpečené bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie

III.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

18. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľa spočíva v namietanom porušení základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru postupom a napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu.

19. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (III. ÚS 66/2018).

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu

20. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (III. ÚS 364/2018).

21. Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (I. ÚS 476/2019).

22. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

23. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ využil svoje právo a proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd, ktorý tak aj učinil vydaním napadnutého uznesenia krajského súdu. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd preto vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, a to pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

24. S poukazom na uvedené preto ústavný súd v tejto časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 14 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

25. Pokiaľ ide o sťažovateľove námietky vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu, ako sú uvedené v podanej ústavnej sťažnosti, teda týkajúce sa otázky oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ ich mohol uplatniť už v konaní pred všeobecným súdom. To však, ako vyplýva aj z obsahu podaného odvolania proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, neurobil.

26. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

27. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z podstaty princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

28. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť

tejto ochrany a predtým, než podá ústavnú sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 31/2020).

29. S poukazom na uvedené preto ústavný súd odmietol v tejto časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa s poukazom na § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť.

30. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu